ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 21ης Σεπτεμβρίου 2000 *

Στην υπόθεση C-222/98,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Kantongerecht te Groningen (Κάτω Χώρες) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Hendrik van der Woude

και

Stichting Beatrixoord,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. C. Moitinho de Almeida (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, R. Schintgen και B. Σκουρή, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

γενικός εισαγγελέας: N. Fennelly
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— ο H. van der Woude, εκπροσωπούμενος από τον P. E. Mazel, δικηγόρο Leeuwarden,

— το Stichting Beatrixoord, εκπροσωπούμενο από τον M. Blokzijl, δικηγόρο Groningen,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. A. Fierstra, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Kruse, departementsråd στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την S. Ridley, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από τον P. Elias, QC, και την J. Skilbeck, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους W. Wils και H. J. M. van Vliet, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις του H. van der Woude, εκπροσωπούμενου από τον P. E. Mazel, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από τον M. A. Fierstra, της Σουηδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπούμενης από την B. Hernquist, υποδιευθύντρια της νομικής γραμματείας του Υπουργείου Εξωτερικών, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενης από την R. Magrill, του Treasury Solicitor's Department, επικουρούμενη από την S. Moore, barrister, και της Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τον W. Wils, κατά τη συνεδρίαση της 23ης Μαρτίου 2000,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 2000,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 20ής Μαΐου 1998, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 17 Ιουνίου 1998, το Kantongerecht te Groningen υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 85 και 85 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 81 ΕΚ και 82 ΕΚ).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ του H. van der Woude, προϊσταμένου της τεχνικής υπηρεσίας του ιδρύματος Stichting Beatrixoord (στο εξής: Beatrixoord), και του εν λόγω ιδρύματος, με αντικείμενο την αδυναμία του Beatrixoord να καταβάλει τις αναλογούσες σ' αυτό εισφορές ασφαλίσεως ασθενείας των εργαζομένων σε άλλο ασφαλιστικό φορέα εκτός από τον φορέα που διαχειρίζεται το σύστημα νοσηλίων IZZ (τον φορέα ασφαλίσεως ασθένειας των εργαζομέ-

νων στα νοσοκομεία), το οποίο προβλέπεται από τη συλλογική σύμβαση εργασίας για τα νοσοκομεία, η οποία διέπει τη σύμβαση εργασίας του H. van der Woude.

Η εθνική νομοθεσία

3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του Wet op de Collectieve Arbeidsovereenkomst (στο εξής: νόμος για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας) ορίζει τη συλλογική σύμβαση εργασίας ως εξής:

«Ως συλλογική σύμβαση εργασίας νοείται η συμφωνία μεταξύ ενός ή περισσότερων εργοδοτών ή ενός ή περισσότερων εργοδοτικών ενώσεων με πλήρη νομική προσωπικότητα αφενός και ενός ή περισσότερων εργατικών ενώσεων με πλήρη νομική προσωπικότητα αφετέρου, εφόσον η συμφωνία αυτή έχει ως κύριο ή μοναδικό αντικείμενο τη ρύθμιση των όρων εργασίας που πρέπει να τηρούνται στο πλαίσιο των ατομικών συμβάσεων εργασίας.»

4 Το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, του νόμου για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας ορίζει τα εξής:

«Είναι άκυρη οποιαδήποτε ρήτρα που συμφωνείται μεταξύ εργοδότη και εργαζόμενου και αντιβαίνει προς συλλογική σύμβαση εργασίας που τους δεσμεύει· αντί της ρήτρας αυτής εφαρμόζονται οι διατάξεις της συλλογικής συμβάσεως εργασίας.»

5 Το άρθρο 14 του νόμου για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας ορίζει τα εξής:

«Αν δεν υπάρχουν αντίθετες διατάξεις της συλλογικής συμβάσεως εργασίας, ο δεσμευόμενος από τη σύμβαση αυτή εργοδότης υποχρεούται, καθ' όλη τη διάρκεια της ισχύος της συλλογικής συμβάσεως, να τηρεί τις διατάξεις της, ακόμη και σε σχέση με τις ατομικές συμβάσεις εργασίας που συνάπτει με εργαζομένους που δεν δεσμεύονται από τη συλλογική σύμβαση εργασίας, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν καθ' ύλη στη συλλογική σύμβαση.»

6 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του Wet op het algemeen verbindend en het onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve arbeidsovereenkomsten (νόμου σχετικά με τον γενικά υποχρεωτικό ή μη χαρακτήρα των διατάξεων των συλλογικών συμβάσεων εργασίας) ορίζει τα εξής:

«Ο υπουργός μπορεί να αποφασίσει ότι είναι γενικά υποχρεωτικές σε ολόκληρη την εθνική επικράτεια ή σε μέρος της επικράτειας αυτής οι διατάξεις μιας συλλογικής συμβάσεως εργασίας οι οποίες εφαρμόζονται, εντός του συνόλου της εθνικής επικράτειας ή εντός τμήματός της, στο μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων ορισμένου τομέα, εφόσον το ποσοστό αυτό κρίνεται από τον υπουργό σημαντικό. Πέραν των περιπτώσεων στις οποίες ο υπουργός προβλέπει παρέκκλιση, οι διατάξεις αυτές έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα για όλους τους εργοδότες και όλους τους εργαζόμενους σε σχέση με τις συμβάσεις εργασίας οι οποίες, αν ληφθεί υπόψη η φύση των δραστηριοτήτων τις οποίες αφορούν, εμπίπτουν ή θα ενέπιπταν στο καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής της συλλογικής συμβάσεως εργασίας, ανεξάρτητα από το αν έχουν συναφθεί πριν ή μετά την έναρξη της ισχύος της αποφάσεως περί υποχρεωτικού χαρακτήρα.»

7 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 3, του τελευταίου αυτού νόμου διευκρινίζει τα εξής:

«1. Είναι άκυρη οποιαδήποτε ρήτρα που έχει συμφωνηθεί μεταξύ του εργοδότη και του εργαζομένου και αντιβαίνει προς διατάξεις συλλογικής συμβάσεως που έχουν κηρυχθεί υποχρεωτικές: αντί της ρήτρας αυτής εφαρμόζονται οι διατάξεις που έχουν κηρυχθεί υποχρεωτικές.

(...)

3. Αν η ατομική σύμβαση εργασίας δεν περιέχει διατάξεις σχετικά με ζητήματα που ρυθμίζονται από διατάξεις που έχουν κηρυχθεί υποχρεωτικές, εφαρμόζονται αυτές οι διατάξεις που έχουν κηρυχθεί υποχρεωτικές.»

Η συλλογική σύμβαση εργασίας για τα νοσοκομεία

8 Το άρθρο 32 της Collectieve arbeidsovereenkomst voor het Ziekenhuiswezen (συλλογικής συμβάσεως εργασίας για τα νοσοκομεία, στο εξής: συλλογική σύμβαση εργασίας), η οποία ίσχυσε, κατόπιν της τελευταίας παρατάσεως της ισχύος της, μέχρι τις 31 Μαρτίου 1998, ορίζει τα εξής:

«Σύστημα νοσηλίων IZZ

Ο εργαζόμενος (ή ο πρώην εργαζόμενος) μπορεί να υπαχθεί στο σύστημα (ή στα συστήματα) IZZ για την κάλυψη των νοσηλίων.

Οι προϋποθέσεις υπαγωγής του εργαζομένου (και των ενδεχομένως συνυπαγομένων με αυτόν προσώπων) καθορίζονται με τη ρύθμιση περί νοσηλίων του ιδρύματος IZZ.

Με τη ρύθμιση αυτή καθορίζεται επίσης το ύψος των εισφορών. Κατόπιν διαβουλεύσεως με τα μέρη της παρούσας συλλογικής συμβάσεως εργασίας, η ρύθμιση περί νοσηλίων εκδίδεται και τροποποιείται από τη διοίκηση του αναφερόμενου στην παράγραφο 2 ιδρύματος.

Το ύψος της ενδεχόμενης συμμετοχής του εργοδότη στην καταβολή της εισφοράς στο οικείο σύστημα ασφαλίσεως ασθένειας (ή στα οικεία συστήματα ασφαλίσεως ασθένειας) καθορίζεται από τα μέρη της παρούσας συλλογικής συμβάσεως εργασίας. Η ενδεχόμενη αυτή συμμετοχή του εργοδότη ισχύει για τους εργαζόμενους με μειωμένο ωράριο σε συνάρτηση προς το μέγεθος της σχέσεως εργασίας.

Οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται από το Instituut Ziektekostenvoorziening Ziekenhuiswezen (IZZ). Στη διοίκηση του ιδρύματος αυτού εκπροσωπούνται τα μέρη της παρούσας συλλογικής συμβάσεως εργασίας.

Το ίδρυμα μπορεί να αναθέσει εν όλω ή εν μέρει την εκτέλεση των δραστηριοτήτων του σε έναν ή περισσότερους ασφαλιστές κατά ασθενειών, εφόσον οι ασφαλιστές αυτοί δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικό σκοπό.

Το συνολικό ύψος της εισφοράς που οφείλει κάθε εργαζόμενος (ή πρώην εργαζόμενος) για την υπαγωγή του στο σύστημα νοσηλίων IZZ καθορίζεται από το ίδρυμα IZZ, κατόπιν διαβουλεύσεως με τα μέρη της παρούσας συλλογικής συμβάσεως εργασίας. Το εν λόγω ποσό καταβάλλεται από τον εργοδότη στο ταμείο ασθένειας που διαχειρίζεται το ανωτέρω ίδρυμα, εφόσον δεν ορίζεται άλλως στη ρύθμιση περί νοσηλίων.»

9 Το άρθρο ΙΙ, στοιχείο G, της συλλογικής συμβάσεως εργασίας διευκρινίζει τα εξής:

«Εφόσον δεν ορίζεται άλλως, δεν επιτρέπεται ο εργοδότης να παρεκκλίνει από τους όρους της παρούσας συλλογικής συμβάσεως εργασίας ή να συνομολογεί με τον εργαζόμενο όρους εργασίας που δεν προβλέπονται από την παρούσα συλλογική σύμβαση εργασίας.»

10 Το άρθρο 2, παράγραφος 1Α, του Reglement Ziektekostenvoorziening IZZ (της ρυθμίσεως περί νοσηλίων του ιδρύματος IZZ) ορίζει τα εξής:

«Στο σύστημα αποδόσεως των βασικών νοσηλίων υπάγονται, κατόπιν αιτήσεώς τους, ο μεν εργαζόμενος που αναλαμβάνει υπηρεσία σε ορισμένο εργοδότη από την ημερομηνία ενάρξεως της εργασίας του, ο δε εργαζόμενος στον οποίο το σύστημα νοσηλίων άρχισε να εφαρμόζεται μετέπειτα από τη μεταγενέστερη αυτή ημερομηνία».

Η διαφορά της κύριας δίκης

11 Ο H. van der Woude είναι προϊστάμενος της τεχνικής υπηρεσίας του Beatrixoord, το οποίο διαχειρίζεται ένα κέντρο φυσιοθεραπείας. Ο H. van der Woude δεν είναι μέλος καμιάς συνδικαλιστικής οργανώσεως. Η σύμβαση εργασίας του διέπεται από τη συλλογική σύμβαση εργασίας.

12 Το Beatrixoord καταβάλλει για τον H. van der Woude, σύμφωνα με το άρθρο 32, παράγραφος 1, της συλλογικής συμβάσεως εργασίας, το 50 % της εισφοράς στο σύστημα νοσηλίων IZZ.

13 Το ίδρυμα IZZ δεν ασκεί το ίδιο τις δραστηριότητες ασφαλίσεως, αλλά από το 1977 τις έχει αναθέσει στην Onderlinge Waarborgmaatschappij Zorgverzekeraar VGZ (στο εξής: VGZ), που εδρεύει στη Νιμέγκη. Ο αριθμός των ασφαλισμένων ανέρχεται συνολικά στους 750 000 περίπου (260 000 εργαζόμενοι και τα μέλη των οικογενειών τους), από τους οποίους το 40 % εκτιμάται ότι είναι ασφαλισμένοι ιδιωτικώς.

14 Στην κύρια δίκη ο H. van der Woude ζητεί να υποχρεωθεί το Beatrixoord να καταβάλει ένα μέρος των ασφαλίστρων της ασφαλίσεως ασθένειας, ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο ασφαλιστής που καλύπτει τα νοσήλια. Ο H. van der Woude επιθυμεί να ασφαλιστεί σε άλλο ασφαλιστικό φορέα κατά του κινδύνου ασθένειας, την RZG, η οποία του προσφέρει ευνοϊκότερους όρους τόσο ως προς τις παροχές όσο και ως προς τις εισφορές. Ειδικότερα, ο H. van der Woude εκθέτει ότι καταβάλλει μηνιαίως (συμπεριλαμβανομένης της εισφοράς του Beatrixoord) 133 ολλανδικά φιορίνια (NLG) για τη βασική ασφάλιση και 33 NLG για συμπληρωματική ασφάλιση και ότι το ποσό του ανασφάλιστου κινδύνου ανέρχεται σε 200 NLG, ενώ στην περίπτωση της RZG οι εισφορές αυτές θα ήταν 128,50 NLG και 19,50 NLG αντίστοιχα και το ποσό του ανασφάλιστου κινδύνου 150 NLG. Επιπλέον, σε περίπτωση εκτελέσεως σημαντικών επεμβάσεων στην οδοντοστοιχία του (6 κορόνες προς 800 NLG ανά τεμάχιο), η RZG θα αναλάμβανε το σύνολο των δαπανών της θεραπείας, ενώ, κατά την ισχύουσα ρύθμιση IZZ, δικαιούται επιστροφής μόνον 450 NLG για κάθε κορόνα. Ο H. van der Woude προσθέτει ότι, στο πλαίσιο του συστήματος IZZ, δεν μπορεί να συναφθεί συμπληρωματική ασφάλιση παρά μόνον κατόπιν προηγουμένης ιατρικής εξετάσεως.

15 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το Beatrixoord δεν μπορεί να παρεκκλίνει από τη ρύθμιση νοσηλίων που προβλέπει το άρθρο 32 της συλλογικής συμβάσεως εργασίας και να καταβάλει στον H. van der Woude ένα μέρος των εισφορών για την ασφάλιση που έχει επιλέξει ο ίδιος, εκτός αν αποδειχθεί ότι οι επίμαχες στην κύρια δίκη διατάξεις είναι άκυρες.

16 Η απάντηση στο ερώτημα αν οι επίμαχες στην κύρια δίκη διατάξεις της συλλογικής συμβάσεως εργασίας αντιβαίνουν προς τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από το ζήτημα κατά πόσον το IZZ — που δεν ασκεί το ίδιο τις δραστηριότητες ασφαλίσεως — μπορεί να χαρακτηριστεί επιχείρηση υπό την έννοια των διατάξεων αυτών.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Kantongerecht te Groningen ανέστειλε την ενώπιόν του δίκη και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιβαίνουν προς τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης ΕΚ οι συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου ΙΙ, στοιχείο G (όπου ορίζεται ότι δεν επιτρέπεται παρέκκλιση από τη συλλογική σύμβαση εργασίας), και του άρθρου 32 (που προβλέπει τους κανόνες που διέπουν τα νοσήλια) της συλλογικής συμβάσεως εργασίας;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

18 Το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν οι διατάξεις μιας συλλογικής συμβάσεως εργασίας που ρυθμίζουν την ασφάλιση ασθένειας των εργαζομένων που καλύπτονται από την εν λόγω σύμβαση και προβλέπουν ότι οι εργοδοτικές εισφορές καταβάλλονται μόνο για την ασφάλιση που έχει συναφθεί με τον ασφαλιστή ή τους ασφαλιστές που έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο της εκτελέσεως της εν λόγω συλλογικής συμβάσεως συμβιβάζονται με τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης.

19 Το αιτούν δικαστήριο, μολονότι του κοινοποιήθηκαν οι αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-67/96, Albany (Συλλογή 1999, σ. I-5751), C-115/97 έως C-117/97, Brentjens' (Συλλογή 1999, σ. I-6025), και C-219/97, Drijvende Bokken (Συλλογή 1999, σ. I-6121), έκρινε αναγκαίο να μην αποσύρει την αίτηση εκδόσεως

προδικαστικής αποφάσεως, για τον λόγο ότι εν προκειμένω η εφαρμογή του συστήματος νοσηλίων IZZ είχε ανατεθεί στο IZZ, το οποίο χρησιμοποίησε την εμπορική ασφαλιστική εταιρία VGZ για τις εν λόγω ασφαλιστικές δραστηριότητες.

20 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ο H. van der Woude υποστήριξε ότι το Δικαστήριο, με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Albany, Brentjens' και Drijvende Bokken, έχει απαντήσει ουσιαστικά στο προδικαστικό ερώτημα. Εντούτοις, υποστήριξε ότι η αναγνωρισθείσα με τις αποφάσεις αυτές εξαίρεση από την εφαρμογή του άρθρου 85 της Συνθήκης δεν ισχύει για την ασφάλιση σχετικά με τα νοσήλια. Ο H. van der Woude φρονεί ότι, αντίθετα απ' ό,τι συμβαίνει με τις συντάξεις, οι οποίες αποτελούν μέρος των άμεσων αποδοχών, τα ασφάλιστρα για την ασφάλιση ασθένειας δεν εμπίπτουν στις ουσιαστικές διατάξεις τις οποίες αφορούν οι διαπραγματεύσεις που διεξάγονται για τη σύναψη συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Επιπλέον, ο H. van der Woude φρονεί ότι η συλλογική σύμβαση εργασίας επηρεάζει άμεσα τρίτους, και συγκεκριμένα τους λοιπούς ασφαλιστές που παρέχουν ασφάλιση ασθένειας, αφού επιβάλλει την υποχρέωση ασφαλιστικής υπαγωγής στη VGZ.

21 Η Ολλανδική Κυβέρνηση, η οποία επίσης παραπέμπει στις προπαρατεθείσες αποφάσεις Albany, Brentjens' και Drijvende Bokken, εξέθεσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, υποστηριζόμενη συναφώς από τη Σουηδική Κυβέρνηση, την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και την Επιτροπή, ότι η συναφθείσα εν προκειμένω συμφωνία μεταξύ έξι εργοδοτικών ενώσεων και είκοσι οκτώ εργατικών ενώσεων αποτελούσε καρπό του κοινωνικού διαλόγου, έλαβε τη μορφή συλλογικής συμβάσεως εργασίας και αφορά τις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων. Επομένως, η συλλογική αυτή σύμβαση εργασίας ανταποκρίνεται στα κριτήρια που τέθηκαν με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις. Η Ολλανδική Κυβέρνηση πρόσθεσε ότι το γεγονός ότι οι ασφαλιστικές δραστηριότητες δεν ασκούνται από τους κοινωνικούς εταίρους, αλλά έχουν ανατεθεί από το IZZ στη VGZ, δεν επηρεάζει καθόλου τη φύση και το αντικείμενο της επίμαχης στην κύρια δίκη συλλογικής συμβάσεως εργασίας.

22 Υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο, με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Albany, Brentjens' και Drijvende Bokken, αποφάνθηκε ότι οι συμφωνίες που συνάπτονται στο πλαίσιο συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ κοινωνικών εταίρων, με στόχο

τη βελτίωση των συνθηκών απασχολήσεως και εργασίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι, ως εκ της φύσεως και του αντικειμένου τους, δεν εμπίπτουν στο άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

23 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον η φύση και το αντικείμενο της επίμαχης στην κύρια δίκη συμφωνίας δικαιολογούν την εξαίρεσή της από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

24 Επιβάλλεται η διαπίστωση, πρώτον, ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη συμφωνία έχει συναφθεί υπό μορφή συλλογικής συμβάσεως και συνιστά το αποτέλεσμα συλλογικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των εργοδοτών και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των εργαζομένων.

25 Δεύτερον, όσον αφορά το αντικείμενό της, η συμφωνία καθιερώνει, σε συγκεκριμένο τομέα, ένα σύστημα ασφαλίσεως για τα νοσήλια, το οποίο συμβάλλει στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων όχι μόνον επειδή τους παρέχει τα αναγκαία μέσα για την αντιμετώπιση των ιατρικών εξόδων, αλλά και επειδή μειώνει τις δαπάνες που θα βάρυναν τους εργαζομένους, αν δεν υπήρχε η συλλογική σύμβαση.

26 Το γεγονός ότι στην προκειμένη περίπτωση η άσκηση των ασφαλιστικών δραστηριοτήτων έχει ανατεθεί σε τρίτον δεν επηρεάζει τη δυνατότητα εφαρμογής σε συλλογική σύμβαση εργασίας, όπως αυτή της κύριας δίκης, της εξαιρέσεως από την απαγόρευση που θεσπίζει το άρθρο 85 της Συνθήκης, εξαιρέσεως που αναγνωρίστηκε με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Albany, Brentjens' και Drijvende Bokken. Αν γινόταν δεκτός ένας τέτοιος περιορισμός, θα περιοριζόταν αδικαιολόγητα η ελευθερία των κοινωνικών εταίρων, οι οποίοι πρέπει, οσάκις συνάπτουν συμφωνία για ζήτημα απτόμενο των συνθηκών εργασίας, να είναι επίσης σε θέση να προβλέψουν τη δημιουργία αυτοτελούς οργανισμού για την εφαρμογή της συμφωνίας, ο οποίος να έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει άλλον ασφαλιστή.

27 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη συμφωνία, λόγω της φύσεως και του αντικειμένου της, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης.

28 Όσον αφορά το άρθρο 86 της Συνθήκης, ο H. van der Woude τόνισε ότι τη σχετική γεωγραφική αγορά αποτελούν οι Κάτω Χώρες και ότι την αγορά του σχετικού προϊόντος αποτελεί η αγορά εντός της οποίας συνάπτονται οι ιδιωτικές ασφαλίσεις νοσηλίων των εργαζομένων που εμπίπτουν στη συλλογική σύμβαση εργασίας και παρέχονται οι σχετικές υπηρεσίες. Ο H. van der Woude φρονεί ότι το αποτέλεσμα του άρθρου 32 της συλλογικής συμβάσεως εργασίας ήταν η δημιουργία μιας επί μέρους αγοράς, αφού, όσον αφορά τους εργαζομένους που εμπίπτουν στη συλλογική αυτή σύμβαση, η συνήθης ασφάλιση υγείας δεν μπορεί να αντικαταστήσει την ασφάλιση που παρέχεται από το IZZ/VGZ. Οι ασφαλιστές αυτοί κατέχουν επομένως δεσπόζουσα θέση, υπό την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης, και, δεδομένου ότι οι εργοδότες καταβάλλουν το 50 % των εισφορών, η συμπεριφορά των IZZ/VGZ μπορεί να είναι ανεξάρτητη από τη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους.

29 Ο H. van der Woude ισχυρίζεται επιπλέον ότι το IZZ/VGZ, επιβάλλοντας αδικαιολόγητες τιμές ή άλλους αδικαιολόγητους όρους συναλλαγών, προβαίνουν σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης τους. Ο H. van der Woude επισημαίνει ότι το IZZ/VGZ, παρά τα πλεονεκτήματα που τους παρέχει το σύνολο των επίδικων διατάξεων της συλλογικής συμβάσεως εργασίας ως προς τις δαπάνες τους, εντούτοις προσφέρουν λιγότερο ευνοϊκούς όρους απ' ό,τι οι δυνητικοί ανταγωνιστές τους, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις που εκτίθενται στη σκέψη 14 της παρούσας αποφάσεως. Επιπλέον, ο H. van der Woude αναφέρεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1A, της ρυθμίσεως περί νοσηλίων του ιδρύματος IZZ, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να μην μπορεί ο εργαζόμενος, που για προσωπικούς λόγους δεν ασφαλίζεται ή διακόπτει την ασφάλισή του στο IZZ/VGZ, να επανέλθει στο σύστημα IZZ, πράγμα που σημαίνει ότι η διάταξη αυτή καθιστά ακόμη στενότερο τον δεσμό μεταξύ IZZ/VGZ και ασφαλισμένων.

30 Συναφώς αρκεί η διαπίστωση ότι ούτε από τον φάκελο της υποθέσεως που διαβίβασε το εθνικό δικαστήριο ούτε από τις γραπτές ή προφορικές παρατηρήσεις προκύπτει ότι το προβλεπόμενο στη συλλογική σύμβαση εργασίας σύστημα οδηγεί την επιχείρηση στην οποία έχει ανατεθεί η διαχείριση της επίμαχης στην κύρια δίκη

ασφαλίσεως σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσεως που ενδεχομένως κατέχει ή ότι οι παροχές δεν αντιστοιχούν στις ανάγκες των ενδιαφερόμενων εργαζομένων.

31 Όσον αφορά τα ζητήματα αν αφενός η ρήτρα περί μη δυνατότητας εκ νέου υπαγωγής των πρώην μελών στο σύστημα IZZ και αφετέρου το γεγονός ότι οι τιμές ή οι όροι συναλλαγών δεν είναι εν προκειμένω εύλογοι συνιστούν καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως, διαπιστώνεται ότι τα ζητήματα αυτά δεν εμπίπτουν στο αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, το οποίο αφορά μόνο το ζήτημα του συμβατού με τους κανόνες περί ανταγωνισμού της συμμετοχής των εργοδοτών στην καταβολή των εισφορών για μόνη την ασφάλιση ασθένειας που συνάπτεται σύμφωνα με τους κανόνες της συλλογικής συμβάσεως εργασίας.

32 Κατά συνέπεια, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις μιας συλλογικής συμβάσεως εργασίας που ρυθμίζουν την ασφάλιση ασθένειας των εργαζομένων που καλύπτονται από την εν λόγω σύμβαση και προβλέπουν ότι οι εργοδοτικές εισφορές καταβάλλονται μόνο για την ασφάλιση που έχει συναφθεί με τον ασφαλιστή ή τους ασφαλιστές που έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο της εκτελέσεως της εν λόγω συλλογικής συμβάσεως συμβιβάζονται με τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

33 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Ολλανδική και η Σουηδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 20ής Μαΐου 1998 το Kantongerecht te Groningen, αποφαίνεται:

Οι διατάξεις μιας συλλογικής συμβάσεως εργασίας που ρυθμίζουν την ασφάλιση ασθένειας των εργαζομένων που καλύπτονται από την εν λόγω σύμβαση και προβλέπουν ότι οι εργοδοτικές εισφορές καταβάλλονται μόνο για την ασφάλιση που έχει συναφθεί με τον ασφαλιστή ή τους ασφαλιστές που έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο της εκτελέσεως της εν λόγω συλλογικής συμβάσεως συμβιβάζονται με τα άρθρα 85 και 86 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ).

Moitinho de Almeida Schintgen Σκουρής

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 21 Σεπτεμβρίου 2000.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

J. C. Moitinho de Almeida